

Fortepiano mashg'ulotlarida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvini tatbiq etish

Niginabonu Idrisovna Navro'zova
Buxoro Xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada fortepiano mashg'ulotlarida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvining nazariy asoslari, amaliy tatbiqi va pedagogik samaradorligi tahlil etilgan. Bugungi kunda musiqa ta'limining maqsadi faqat texnik ko'nikmalarni shakllantirish emas, balki har bir o'quvchining shaxsiy ehtiyojlarini, qiziqishlarini, emotsional holatini hisobga olgan holda ularning ijodiy salohiyatini ochib berishga yo'naltirilgan ta'lim tizimini joriy etishdan iborat. Ushbu maqolada fortepiano darslarida individual yondashuv, shaxsiylashtirilgan ta'lim usullari, motivatsiya, erkin ifoda, refleksiya va ijodiy faoliyatga asoslangan metodlar haqida fikr yuritiladi. Fortepiano darslariga talabaga yo'naltirilgan yondashuv nafaqat individual repertuar tanlash, balki o'quvchi va uning qiziqishlarini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadigan keng qamrovli tizimdir.

Kalit so'zlar: fortepiano, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, individual yondashuv, ijodiy salohiyat, motivatsiya, musiqiy rivojlanish, ta'lim texnologiyasi, refleksiya

Implementation of a person-centered educational approach in piano lessons

Niginabonu Idrisovna Navro'zova
Bukhara International University

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations, practical application and pedagogical effectiveness of a person-centered educational approach in piano lessons. Today, the goal of music education is not only to form technical skills, but also to introduce an educational system aimed at revealing the creative potential of each student, taking into account their personal needs, interests, and emotional state. This article discusses the individual approach in piano lessons, personalized teaching methods, methods based on motivation, free expression, reflection, and creative activity. A student-centered approach to piano lessons is not only an individual repertoire selection, but also a comprehensive system that puts the student and his interests at the center of the educational process.

Keywords: piano, person-centered education, individual approach, creative potential, motivation, musical development, educational technology, reflection

Kirish. XXI asr ta'limi shaxsga yo'naltirilgan yondashuv tamoyiliga asoslanmoqda. Ushbu yondashuv o'quvchining bilim olishdagi faol subyekt sifatidagi rolini e'tirof etadi. San'at ta'limida, xususan fortepiano mashg'ulotlarida bu yondashuvni qo'llash nafaqat o'quvchining musiqiy qobiliyatini, balki uning ijodkorlik, estetik did, emotsional sezgirlik, mustaqil fikrlash kabi jihatlarini ham rivojlantiradi.

An'anaviy ta'lim jarayonida o'quvchi tayyor bilimni egallovchi obyekt sifatida qaralsa, shaxsga yo'naltirilgan ta'limda u - o'z bilimini o'zi shakllantiruvchi ijodkor sifatida talqin qilinadi. Forteplano darslari bu imkoniyatlarni keng ochib beradigan maydondir. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv orqali har bir o'quvchining o'ziga xos musiqiy fikrlashi, emotsional qabul qilish xususiyati va ifoda qilish uslubi rivojlanadi.

1. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvining nazariy asoslari

1.1 Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv mohiyati

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim bu:

- O'quvchining individual xususiyatlarini inobatga olish;
- O'quv faoliyatini o'quvchining ehtiyojlari va imkoniyatlariga moslashtirish;
- Mustaqil fikr yuritish va ijodiy yondashuvga rag'batlantirish;
- O'quvchi va o'qituvchi o'rtasida hamkorlik ruhida muloqot o'rnatish.

1.2 Asosiy tamoyillar

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim quyidagi pedagogik tamoyillarga asoslanadi:

Individual yondashuv: Har bir o'quvchining yoshi, qobiliyati, emotsional-psixologik holati inobatga olinadi.

Moslashtirilgan ta'lim: O'quv dasturi o'quvchining rivojlanish sur'atiga moslashadi.

Motivatsiyani kuchaytirish: O'quvchining ichki qiziqishini faollashtirish asosiy vazifadir.

Ijodiy erkinlik: O'quvchi musiqani o'zicha talqin etishga haqli.

Talabalarga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish usullari

1. O'quvchi shaxsini diagnostika qilish va o'rganish

Qiziqish va imtiyozlarni o'rganish. Kursning boshida va uning davomida o'qituvchi talaba qanday musiqani yoqtirishini aniqlaydi: klassik, zamonaviy, jazz yoki kino saundtreklari. Sevimli qo'shiqlarga bo'lgan ishtiyoq kuchli turtki bo'lishi mumkin.

Shaxsiyat turi va temperamentini baholash. Masalan, talabaning qat'iyatligi va hissiyotini hisobga olgan holda, o'qitish tezligi, repertuar tanlash va o'qitish usullarini sozlash mumkin. Tinch talaba katta hajmdagi asarlar ustida ishlashdan foyda ko'rishi mumkin, baquvvat talaba esa qisqa, jonli va hissiy qismlardan foyda olishi mumkin.

Kuchli va zaif tomonlarini tahlil qilish. O'qituvchi o'quvchining o'z-o'zidan paydo bo'lgan bilim sohalarini (masalan, quloqni mashq qilish yoki ritm) va ko'proq

e'tibor talab qiladigan sohalarni (texnika, musiqa o'qish) aniqlaydi. Kuchli tomonlarga tayanish muvaffaqiyatga tezroq erishishga yordam beradi, keyin esa zaif tomonlarni asta-sekin yaxshilaydi.

2. Individuallashtirilgan repertuar tanlash

Turli xil uslublar. Kerakli klassik o'quv dasturidan tashqari, repertuarda talabaning musiqiy xohishlariga mos keladigan asarlar mavjud. Bu mashhur ohanglar, zamonaviy estrada qo'shiqlari yoki jazz standartlarini o'z ichiga olishi mumkin.

Talabalar qobiliyatiga moslashtirilgan repertuar. Qulog'i yaxshi bo'lgan o'quvchilarga nozik intonatsiyani talab qiladigan, ritmik hissi rivojlangan o'quvchilarga esa qiziqarli ritmli asarlar berilishi mumkin.

Loyihalar va ijodkorlik. An'anaviy etyudlar va shkalalar o'rniga siz o'quvchiga filmdan sevimli kuyni taklif qilishingiz mumkin, bu jarayonni yanada qiziqarli qiladi.

3. O'qitish usullarini o'zgartirish

O'yin texnologiyalari. Bolalar va yosh o'smirlar uchun o'yin texnikasi samarali bo'lib, monoton mashqlarni qiziqarli o'yinga aylantiradi. Notalar xarakterga aylanishi mumkin va tarozilar musiqiy qidiruvga aylanishi mumkin.

Vizual va eshitish usullari. Agar talaba ma'lumotni vizual tarzda yaxshiroq qabul qilsa, tugmachalardagi rangli stikerlar yoki vizual diagrammalardan foydalanish mumkin. Eshitish qobiliyatini o'rganuvchilar uchun ovoqli ko'rsatma yoki taqlid mos keladi. Dialog texnologiyasi. Bir tomonlama ko'rsatmalar o'rniga, o'qituvchi talaba bilan dialogga kirishadi, bu esa o'quvchiga talqin va texnika bo'yicha o'z qarorlariga kelishiga imkon beradi. Bu mustaqillik va mas'uliyatni rivojlantiradi.

4. Mustaqillik va ijodkorlikni faollashtirish

Musiqiy improvizatsiya. O'quvchiga berilgan mavzu yoki garmoniya bo'yicha improvizatsiya qilish imkoniyatini berish ijodkorlikni va ichki quloqni rivojlantiradi.

O'z musiqalaringizni yaratish. Talaba tanish mavzuda qisqa asar yoki variatsiyalar yaratishi mumkin. Bu ularga musiqiy tuzilmani chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Qismlar va mashqlarni tanlash. Talabaga repertuar yoki hatto mashqlar tartibini tanlashda ovoz berish ularning o'quv jarayonini nazorat qilish hissini beradi.

Talabalarga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish natijalari

Motivatsiyani oshirish. Talaba ko'proq ishtiyoq bilan shug'ullanadi, chunki ular o'zlari ishtiyoqli narsa ustida ishlamoqdalar.

Ijodiy individuallikni rivojlantirish. Talaba faqat boshqalarning musiqasiga taqlid qilishni emas, balki musiqa orqali o'zining individualligini ifodalashni ham o'rganadi.

Yaxshiroq natijalar. Talabaning individual xususiyatlarini hisobga olish bizga ularning kuchli tomonlarini yanada samarali rivojlantirish va zaif tomonlarini bartaraf etish imkonini beradi.

Mustaqillikning rivojlanishi. Talaba ko'rsatmalarni passiv bajaruvchisi emas, balki o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi.

2. Fortepiano darslarida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish yo'llari

2.1 O'quvchining individual musiqiy portretini yaratish

Darslar boshlanishida quyidagilar aniqlanadi:

- Musiqaga bo'lgan qiziqish darajasi;
- Ilgari o'rgangan asarlar va texnik daraja;
- Emotsional sezgirlik, eshituv qobiliyati;
- Ijodiy tafakkur va obrazli ifoda darajasi.

2.2 O'quv dasturini moslashtirish

O'quv dasturini individual ravishda shakllantirish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Asar tanlashda o'quvchining didi va qiziqishlariga e'tibor;
- Texnik mashqlarni o'quvchining kuchiga moslashtirish;
- Ijodiy topshiriqlarda mustaqil tanlov imkoniyatini berish.

2.3 Motivatsiyani oshirish usullari

- O'quvchining har bir yutug'ini e'tirof etish;
- Ko'ngilli konsertlar, chiqishlar orqali ijtimoiy faollikni rag'batlantirish;
- Musiqa orqali o'z his-tuyg'ularini ifoda etishga imkon yaratish.

3. Fortepiano darslarida shaxsga yo'naltirilgan metodlar

3.1 Ijodiy topshiriqlar

- Asar mazmuniga mos rasm chizish;
- Asarni o'z ssenariysi asosida talqin qilish;
- Muayyan kayfiyatga mos chalish: xayoliy "multfilmga" fon yaratish.

3.2 Erkin improvizatsiya

• O'quvchiga bir necha nota, akkord berilib, u asosida improvizatsiya qilish vazifasi;

- Duyet shaklida improvizatsiya (o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida);
- Improvizatsion mashqlar orqali emotsional ifodani kuchaytirish.

3.3 Refleksiya va mulohaza yuritish

• Darsdan so'ng "Bugun qanday his qilding?", "Asar senga nima berdi?" kabi savollar;

- O'z ijrosini yozib olib, tahlil qilish;
- Ijro vaqtida o'zgarishlarni sezish va o'z fikrini bildirish.

4. Shaxsga yo'naltirilgan fortepiano mashg'ulotlarining natijalari

4.1 O'quvchi faolligining oshishi

- O'quvchi o'zini dars subyekti sifatida his qiladi;
- Darsda mustaqil qaror qabul qilish imkoniyati ortadi;
- O'z fikrini bildirishga bo'lgan ishonch kuchayadi.

4.2 Ijodiy salohiyatning ochilishi

- O'quvchi shunchaki ijrochi emas, ijodkor sifatida rivojlanadi;
- Asarga o'z munosabatini bildirish, o'zgacha ifoda berishga harakat qiladi;
- Musiqa uning shaxsiy o'zini ifoda etish vositasiga aylanadi.

5. O'qituvchining roli: rahbar emas, hamkor

5.1 Yordamchi rol

- O'qituvchi o'quvchiga yo'l ko'rsatadi, ammo uni cheklamaydi;
- Har bir xatolik - bu rivojlanishning bosqichi sifatida talqin qilinadi;
- O'quvchining tanlovini qo'llab-quvvatlaydi.

5.2 O'zgaruvchan pedagogika

- O'qituvchi har bir o'quvchi uchun yondashuvini o'zgartiradi;
- Psixologik xolislik, ishonch muhitini yaratadi;
- Interfaol, suhbatga asoslangan usullarni qo'llaydi.

Xulosa. Fortepiano mashg'ulotlarida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvini tatbiq etish - zamonaviy musiqiy ta'limning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. O'quvchining individual xususiyatlari, qiziqishlari va imkoniyatlariga asoslangan ta'lim jarayoni nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki musiqiy tafakkur, emotsional idrok va ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois pedagoglarning metodik bilimlari, diagnostik va didaktik vositalaridan to'g'ri foydalanishi muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. Science and Education 6 (1), 28-34

2. КБ Холиков. Обширные знания в области музыкальных наук Узбекистана и порядка функционального взаимодействия в сфере музыке. Scientific progress 2 (6), 940-945

3. КБ Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. Science and Education 6 (1), 49-56

4. КБ Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. Science and Education 4 (7), 357-362

5. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использование методов и приёмов музыкальной культуре. Science and Education 4 (7), 107-120

6. КБ Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. Science and Education 3 (3), 1026-1031

7. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and education* 3 (8), 145-150
8. КБ Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and education* 3 (5), 1326-1331
9. КБ Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555
10. КБ Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374
11. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101
12. КБ Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118
13. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025
16. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. *Academy*, 57-59
17. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. *Scientific progress* 2 (3), 1013-1018
18. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. *Science and Education* 4 (7), 384-389
19. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (4), 921-927
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451

22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. Science and Education 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. Детальный анализ музыкального произведения. Science and Education 4 (2), 1069-1075
24. КБ Холиков. Психолого-социальная подготовка студентов. Социальный педагог в школе: методы работы. Science and Education 4 (3), 545-551
25. КБ Холиков. Тенденции строгой и детальной фиксации в музыке. Scientific progress 2 (4), 380-385
26. КБ Холиков. Эффективные способы изучения музыкальных элементов в школьном обучении. Scientific progress 2 (4), 108-113
27. КБ Холиков. Природа отношений, регулируемых инструментом возбуждения музыкальных эмоций при коллективном пении. Scientific progress 2 (3), 1032-1037
28. КБ Холиков. Специальный барьер для заключительного этапа каденции как процесс музыкально-технической обработки произведения. Science and Education 4 (7), 345-349
29. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. Science and Education 6 (1), 21-27
30. КБ Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2, 955-960